OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JA OPETUSHALLITUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TARKISTUS VUOSILLE 2020-2023 SEKÄ VOIMAVARAT VUODELLE 2021

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JA OPETUSHALLITUKSEN VÄLINEN TULOSSOPIMUKSEN TARKISTUS VUOSILLE 2020-2023 JA VOIMAVARAT VUODELLE 2021

Sisällys

1. Strategiset valinnat 3
2. Opetushallituksen palvelulupaus 4
3. Tulostavoitteet 4
   3.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus 4
   3.2 Toiminnallinen tuloksellisuus 6
   3.3 Voimavarojen hallinta 6
4. Riskienhallinta 7
5. Erityiset kehittämiskohteet 7
6. Voimassaolo ja seuranta 8

LIITTEET 10

Liite 1. Toimintaympäristön analyysi

Liite 2. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Liite 3. Toiminnallinen tuloksellisuus

Liite 4. Voimavarojen hallinta

Liite 5. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen painopisteet

Liite 6. Digitaalisuuden edistäminen

- Liite 6 a. Opetushallituksen digitaalisten palveluiden hallintamalli
- Liite 6 b. Mahdollisesti kehitettävät digiasiat
- Liite 6 c. Digikehittäminen Opetushallituksen tulossopimuksen osana 2021

1. Strategiset valinnat

Opetushallitus vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan asiantuntijavirastona koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä kansainvälistymiseen liittyvistä kehittämis-, hallinto- ja palvelutehtävistä Opetushallituksesta annetun lain (564/2016) mukaisesti.

Opetushallitus jatkaa johdonmukaista ja pitkäjänteistä uudistamistyötä vaikuttavuustavoitteidensa mukaisesti toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Uudistamistyö perustuu ulkoisen toimintaympäristön analyysiin (liite 1), asiakastarpeisiin ja valtiokonsernin ohjaukseen.

Opetushallituksen tavoitteena on selkeyttää asiakaspalvelutarjoomaa, vahvistaa vuorovaikutusta, yhteiskehittämistä ja kumppanuuksia sekä osallistua aktiivisemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opetushallituksen toiminta perustuu henkilöstön kanssa muotoiltuun visioon, missioon ja toimintatapoja koskeviin kirjauksiin.

Visio
Jokainen voi kasvaa potentiaaliinsa.

Missio
Intohimona oppiminen!

Tapamme toimia
- luomme avoimuudella luottamusta
- muotoilemme yhdessä ratkaisuja
- uskallamme uudistua oppijan parhaaksi
- elämme kuten opetamme

Opetushallituksen visiosta ja missiosta johdetut neljä vaikuttavuustavoitetta ovat:

- eriarvoistuminen pysäytetään ja koulutuksen ja kansainvälistymisen tasa-arvoisuus kasvaa
- oppijoiden hyvinvointi paranee, painopisteenä erityisesti lapset ja nuoret
- jatkuva oppiminen nostaa osaamistasoa
- avarakatseisuus lisääntyy.

Opetushallitus tukee hallitusohjelman toimeenpanoa ja valtioneuvoston linjauksia ja niiden toteuttamista. Opetushallituksen vaikuttavuustavoitteet ja hallinnonalan yhteiset tavoitteet muodostavat yhdenmukaisen kokonaisuuden ja varmistavat johdonmukaisen kehittämisen hallinnonalalla. Strategiset valinnat pohjautuvat toimintaympäristöstä tehtyyn analyysiin (Kuva 1. Strategiset valinnat Opetushallituksen vaikuttavuustavoitteiden mukaan).

Kuva 1. Strategiset valinnat Opetushallituksen vaikuttavuustavoitteiden mukaan.

Opetushallitus edistää aktiivisesti Agenda 2030 -ohjelman toteutumista toiminnassaan. Lisäksi Opetushallitus toteuttaa Terveet tilat 2028 -ohjelmaa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhdessä sovittavalla tavalla.

2. Opetushallituksen palvelulupaus

Opetushallitus kehittää koulutusta, varhaiskasvatusta ja jatkuvaa oppimista sekä edistää kansainvälisyyttä. Opetushallitus parantaa palvelujaan yhdessä asiakkaidensa ja kumppaneidensa kanssa. Opetushallitus varmistaa asiakkailleen sujuvan asioinnin ja laadukkaat asiantuntijapalvelut.

Opetushallitus kehittää toimintansa asiakaslähtöisyyttä. Tätä tehdään syventämällä henkilöstön asiakasosaamista sekä kehittämällä palveluiden ja asiakkuuden johtamista. Keskeisiä asiakkaita ovat oppijat, oppimisen ja kansainvälistymisen asiantuntijat, varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, työelämä sekä koko ympäröivä yhteiskunta päätöksentekijöineen.

3. Tulostavoitteet

3.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vaikuttavuustavoitteet kuvastavat Opetushallituksen suunnitelmia toiminnan pitkäkestoisiksi yhteiskunnallisiksi vaikutuksiksi ja tukevat vision saavuttamista. Vaikutustavoitteet ovat neljän vuoden tavoitteita koulutuksen ja kansainvälisyyden saralla. Vaikutustavoitteiden toteutumista seurataan nelivuotisen tulossopimuskauden aikana. Vaikuttavuus- ja vaikutustavoitteiden saavuttamiseksi Opetushallitus vahvistaa poikkihallinnollista, eri hallinnon tasojen ja eri toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Tavoite 1: Yhteisöllinen kehittäminen ja johtaminen vahvistuvat

Arjen työ ja kehittäminen on toimialalla nykyistä yhteisöllisempää ja eri toimijoiden yhdessä ohjautuminen vahvempaa. Johtamisosaaminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa on vahvistunut ja parantaa yhteisöjen kykyä vastata muuttuviin oppimisen, tuen ja hyvinvoinnin tarpeisiin.

Opetushallitus on

- tukenut oppivien yhteisöjen ja yhteiskehittämisen mallien muotoutumista
- uudistanut tapaansa toimia suuntaamalla työn painopistettä ohjaukseen ja tukeen sekä oppimisen johtamiseen
- vahvistanut valmentavaa ja mahdollistavaa johtamista.

Tavoite 2: Hyvinvointi paranee

Oppijoiden ja oppimisyhteisöjen hyvinvointi paranee. Erityisesti lapset ja nuoret voivat paremmin ja osallistuvat aktiivisesti oman jatkuvan oppimisen ja yhteisen hyvinvoinnin rakentamiseen.

Opetushallitus on

- tukenut oppimisyhteisöjen kykyä ja keinoja vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta turvallisissa oppimisympäristöissä
- kehittänyt tietotuotannon sisältöä ja menetelmiä sekä lisännyt tiedon hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämisessä ja uusien toimintatapojen luomisessa
- vahvistanut moniammatillisuutta, yhdessä toimimista ja yhteiskehittämistä.

Tavoite 3: Kansainvälisyys lisääntyy

Opetushallitus vahvistaa omalla toimialallaan kansainvälistä osaamista ja luo valmiuksia yksilöille, yhteisöille ja työelämälle toimia globaalisti verkostoituneessa toimintaympäristössä. Opetushallitus lisää ymmärrystä kansainvälisen osaamisen, kielivarannon ja asenneilmapiirin merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnan uusiutumiselle ja kilpailukyvylle. Opetushallitus toimii osana Talent Boost -ekosysteemiä ja toteuttaa toimenpiteitä, jotka vahvistavat Suomea kansainvälisesti houkuttelevan paikkana opiskella, tutkia, työllistyä ja yrittää.

Opetushallitus on

- Vahvistanut kansainvälistä yhteistyötä, osaamista ja liikkuvuutta Erasmus+ -ohjelman ja muiden vastuullaan olevien ohjelmien, toimintojen ja verkostojen tehokkaalla toimeenpanolla
- Edistänyt koulutusvientiä ja rakentanut maakuvaa niin, että Suomi näyttäytyy kiinnostavana ja houkuttelevana korkean osaamisen maana
- Vahvistanut toimijuuttaan kansainvälisissä verkostoissa ja kansainvälistymiseen liittyvän tiedon tuottajana.
- Lisännyt avarakatseisuuden, Agenda 2030:n sekä kotikansainvälistymisen ymmärrystä ja toteutumista yhteiskunnassa.

Tavoite 4: Osaamistaso nousee

Yhteiskunnassa tunnistetaan ja tunnustetaan eri tavoin hankittua osaamista ja vahvistetaan jatkuvaa oppimista. Opetushallitus toimii ennakoivammin kansainvälisen ja kansallisen tutkimus- ja arviointitiedon perusteella.

Opetushallitus on kumppaneidensa kanssa

- uudistanut koulutuksen ja osaamisen hankkimisen kehittämisprosesseja
- joustavoittanut koulutustarjontaa ja toteuttamistapoja vastaamaan yhteiskunnan osaamistarpeisiin ja yksilöiden mahdollisuuksia kasvaa potentiaaliinsa ennakointitiedon avulla
- kehittänyt strategioita ja keinoja, joilla vahvistetaan toimijoiden osaamista.

Tavoite 5: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus lisääntyvät

Jokaisella oppijalla on tasa-arvoiset mahdollisuudet saavuttaa potentiaalinsa. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus koulutuksen ja varhaiskasvatuksen sekä kansainvälisyyden saavutettavuudessa ja saatavuudessa paranee. Laadukas varhaiskasvatus ja koulutus maan eri osissa toteutuu. Osaaminen työelämässä vahvistuu.

Opetushallitus on

- tukenut toimijoita niin, että varhaiskasvatus ja koulutus järjestetään tasa-arvoisesti ja laadukkaasti huomioimalla yksilöiden lähtökohdat ja tarpeet, alueelliset ja kielelliset erityispiirteet sekä eriarvoisuuden vähentäminen.
- kehittänyt opetushallinnon kansallisia digitaalisia palveluita ja niiden vaikuttavuutta tavoitteena kansainvälinen edelläkävijyys ja tasa-arvon turvaaminen.
- tukenut toimijoita päättöarvioinnin kriteerien käyttöönotossa.

Opetushallituksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevat indikaattorit ovat liitteessä 2.

3.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Opetushallitus toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti ottaen huomioon valtiontalouden toiminnalle asettamat reunaehdot. Toiminnallista tuloksellisuutta koskevat mittarit ovat liitteessä 3.

3.3 Voimavarojen hallinta

Konsernitavoitteiden mukaisesti Opetushallitus kehittää ja johtaa työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja hyvinvointi, asiantuntijuus, vahva osaaminen ja sen kehittäminen, liikkuvuuden edistäminen sekä valtion työnantajakuvan uudistaminen. Opetushallitus kehittää toimintakulttuuriaan, pääprosessejaan ja organisaatiotaan tukemaan laadukasta vaikutustavoitteiden toteuttamista ja tiukan resurssitilanteensa mukaista tehtävien priorisointia.

Henkilöstöjohtamisen uudistusohjelman toteutusta tuetaan siten, että Opetushallitus parantaa kilpailukykyään työnantajana. Opetushallitus valmistelee ja ottaa käyttöön vuoden 2020 aikana henkilöstöjohtamisen ja tulevaisuuden osaamistarpeita ennakoivan ohjelman, joka kytkeytyy vaikuttavuustavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Opetushallitus ottaa toiminnassaan huomioon lainsäädännön mukaiset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovelvoitteet niin toiminnallisesta kuin henkilöstöpoliittisesta näkökulmasta.

Opetushallituksen toimitilat ovat tehokkaasti käytössä valtion toimitilastrategian mukaisesti. Tavoitteena on, että Opetushallitus siirtyy strategian mukaisesti monitilaympäristöön vuoden 2021 aikana. Hanketta on suunniteltu yhdessä Opetushallituksen sekä erillisyksiköinä toimivien Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) ja Ylioppilastutkintolautakunnan kanslian (YTL) henkilöstön kanssa. Tavoitteena on synergiaetujen saavuttaminen siten, että erillisyksiköiden toiminnallinen riippumattomuus säilyy. Hankkeen valmistelussa keskeisiä periaatteita on, että fyysinen, digitaalinen ja sosiaalinen työympäristö vahvistaa vuorovaikutusta, yhteistyötä ja työhyvinvointia sekä kestävän kehityksen periaatteita.

Rahoitustaulukko vuodelle 2021 liitteenä 4.

4. Riskienhallinta

Opetushallituksen riskienhallintapolitiikan mukaan riskienhallinta on osa johtamista ja päätöksentekoa. Riskienhallinta sisältyy suunnittelun ja seurannan prosesseihin, operatiiviseen toimintaan ja hankkeisiin sekä niihin liittyvään päätöksentekoon. Riskienhallinta on ennakoiva näkökulma toimintaan ja sen tarkoituksena on tuottaa lisäarvoa tukemalla tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä.

Opetushallituksessa toteutettiin riskienhallintapolitiikan mukaisesti laaja riskienarviointi vuonna 2019. Arvion mukaan strategisiksi tai merkitykseltään kriittisiksi luokitellut riskit on ryhmitelty tulossopimukseen seuraavasti:

- Talouteen liittyvät riskit
- Valtionavustustoimintaan liittyvät riskit
- Johtamisjärjestelmään liittyvät riskit
- Maksulliseen palvelutoimintaan liittyvät riskit
- Palvelutuotantoon liittyvät riskit
- Osaamiseen, henkilöstöön ja uudistumiskykyyn liittyvät riskit
- Tietoon liittyvät riskit

Opetushallitus huomioi ja käsittelee riskit riskienhallintapolitiikan mukaisesti osana johtamisjärjestelmää. Selkeä rahoitus ja toimiva työnjako, hyvä yhteistyö sekä ennakointi tehostavat toimintaa ja parantavat ministeriön ja Opetushallituksen työn yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

5. Erityiset kehittämiskohteet

Erityisiä kehittämiskohteita vuosina 2020-2023 ovat:

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ottavat käyttöön yhteisen digitaalisten palvelujen hallintamallin. Hallintamallilla varmistetaan hallinnonalan (ml. koulutuksen järjestäjät) tiedon ja palveluiden yhteen toimivuus ja ohjataan palveluiden kehittämistä. Tavoitteena on kehittää mallia yhteistyössä edelleen vuosien 2021 -2023 aikana.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus kehittävät yhdessä valtionavustustoimintaa osana strategista toiminnan ohjausta. Valtionavustustoiminnassa parannetaan avustusten tarkoituksenmukaista kohdentumista, kansainvälistymisen, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että valtionavustustoiminta osana kokonaiskehittämistä on vaikuttavaa, tehokasta ja läpinäkyvää.

- Opetushallitus kehittää yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ennakointijärjestelmää työ-, koulutus- ja elinkeinoasiainneuvoston linjausten pohjalta.

- Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen määrärahojen seuranta- ja raportointijärjestelmät sekä toimintamallit yhtenäistetään ajantasaisen ja laadukkaan raportointitiedon tuottamiseksi.

- Opetushallitus kehittää yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa varhaiskasvatusta ja taiteen perusopetusta koskevia indikaattoreita.

- Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimeenpanevat yhteistyössä oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyviä kokonaisuuksia.

- Opetushallitus kehittää oppilaan- ja opinto-ohjausta opinto-ohjauksen kehittämisohjelman linjausten pohjalta yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, huomioiden erityisesti tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toimeenpanon ja jatko-opintosuunnitelmien kehittämistä tukevan perusopetuksen digitaalisten tukipalveluiden kokonaisuuden sekä hyvän opinto-ohjauksen kriteerien uudistamisen ja koulutuspolun sujuvaa jatkumista tukevan tiedonsiirron ja digitaaliset palvelut.

- Opetushallitus kehittää varhaiskasvatuksen tasa-arvoa ja laatua sekä esi- ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa Oikeus oppia -ohjelman linjausten mukaisesti yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

- Opetushallitus kehittää ammatillisen koulutuksen laatua ja tasa-arvoa Oikeus osata -ohjelman sekä lukiokoulutuksen laatua Lukion laatuohjelman linjausten mukaisesti yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

6. Voimassaolo ja seuranta

Tässä sopimuksessa asetettujen tavoitteiden ja sopimuksen muuta toteutumista arvioidaan vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön ja viraston välillä käytävien tulosneuvottelujen yhteydessä ja ministeriön tilinpäätöksessä koskien kirjanpitoyksikköjä sekä tarvittaessa erillisissä ministeriön ja viraston välisissä kokouksissa. Virasto raportoi opetus- ja kulttuuriministeriölle edellä esitettyjen tavoitteiden, myös konkreettisten toimien, saavuttamisesta ja määrärahojen käytöstä sekä vaikuttavuudesta vuosittain tilinpäätösasiakirjassaan sekä tarkoituksenmukaisesti yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta ja toimittaen edellisiä koskevat voimassaolevat suunnitelmat ministeriölle vuosittain helmikuun loppuun mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus seuraavat tavoitteiden toteutumista ja määrärahojen riittävyyttä ja ryhtyvät toimenpiteisiin mikäli tavoitteita ei pystytä saavuttamaan Opetushallitukselle osoitetuilla resursseilla.

Allekirjoitukset

Helsingissä 27.1.2021

Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen

Pääjohtaja Olli-Pekka Heinonen

Liitteet

Liite 1. Toimintaympäristön analyysi
Liite 2. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus
Liite 3. Toiminnallinen tuloksellisuus
Liite 4. Voimavarojen hallinta
Liite 5. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen painopisteet
Liite 6. Digitaalisuuden edistäminen

- Liite 6 a. Opetushallituksen digitaalisten palveluiden hallintamalli
- Liite 6 b. Mahdollisesti kehitettävät digiasiat
- Liite 6 c. Digikehittäminen Opetushallituksen tulossopimuksen osana 2021

Liite 1. Toimintaympäristön analyysi

Toimintaympäristön nopeat ja ennakoimattomat muutokset koronaviruksen aiheuttamassa pandemiatilanteessa vuoden 2020 aikana haastavat kasvatuksen, opetuksen ja kansainvälistymisen toimialaa tällä hetkellä maailmanlaajuisesti. Pandemiatilanne on edellyttänyt paljon nopeita päätöksiä ilman, että on ollut käsitystä mihin suuntaan tilanne etenee. Toistaiseksi käytettävissä olevien tutkimustulosten mukaan pandemiatilanteella on sekä hyviä että huonoja seurauksia oppimiseen ja kansainvälistymiseen sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin. Ensimmäisten tutkimustulosten mukaan, esim. professori Salmela-Aro, etäopiskelussa optimaalisten oppimishetkien määrä oli laskenut puolella verrattuna aiempaan tilanteeseen. Pandemiatilanne on paljastanut toimialaan liittyviä heikkouksia, mutta samanaikaisesti on kehitetty uudenlaisia toimintatapoja ja yhteistyön muotoja, joista opitusta seurannee pysyviä toimintatapojen muutoksia toimialalle.

Yhteiskunnan kompleksisuus, digitalisaatio, väestönkehitys, eriarvoistumiskehitys, arvojen ja asenteiden muutokset sekä yhä lisääntyvät globaalit ongelmat, kuten ilmastonmuutos luovat sekä epävarmuutta että uusia mahdollisuuksia uudistua. Vahva kansallinen ja erinomaisia tuloksia saavuttanut koulutusjärjestelmämme joutuu myös koetukselle kohdatessaan palveluverkoston muutospaineet, oppimisympäristöjen teknologiset mahdollisuudet ja oppijoiden yhä moninaistuvammat tarpeet ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat. Koronan vaikutuksesta suomalainen koulutusjärjestelmä on siirtynyt vauhdilla hyödyntämään digitaalisia välineitä opetuksessa ja oppimisessa. Valmiudet keväällä 2020 olivat ymmärrettävästi vaihtelevat niin laitteiden, ohjelmistojen kuin osaamisen suhteen. Tämä saattaa entisestään korostaa oppimisedellytysten ja –tulosten eriytymistä. Oppijoiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi voisi harkita tähän hetkeen päivitettyä "tietoyhteiskuntahanketta".

Viime aikoina kuntakentässä on käynnistynyt kokonaisvaltaisiin ratkaisuihin tähtääviä digitalisaatiohankkeita, jotka vaativat myös kansallisia toimia ja haastavat valtiota mukaan ekosysteemiin. Samanaikaisesti valtionhallinnossa tarve tehdä hallinnonaloja ylittäviä digitaalisia ratkaisuja on konkretisoitumassa ja palveluita on ryhdytty tarkastelemaan kansalaisten elämäntilanteista käsin. Sekä kansallisten että paikallisten kuin eri hallinnonalojen toimiminen yhteisessä ekosysteemissä on haastavaa nykyisten hallinnollisten ja päätöksentekorakenteiden puitteissa.

Suomen ennustetun väestökehityksen mukaan 0-2-vuotiaiden ikäluokka pienenee 8 % vuodesta 2017 vuoteen 2025 ja 12 % vuoteen 2040. Vastaavat luvut 3-5-vuotiaiden osalta on 16 % ja 20 %. Kuusivuotiaiden ikäluokka pienenee 18 % vuodesta 2017 vuoteen 2025 ja 21 % vuoteen 2040 ja lisäksi alueellinen vaihtelu väestökehityksessä on huomattava. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen palveluverkko kohtaa haasteita väestörakenteen muutoksessa. Koulutuksellista tasa-arvoa haastaa lisäksi vieraskielisten oppijoiden heikommat oppimistulokset. Ruotsinkielisen opetuksen ja koulutuksen osalta haasteina ovat mm. kelpoisten opettajien ja oppimateriaalien saatavuus sekä ammatillisen koulutuksen saavutettavuus tietyillä aloilla ja alueilla. Myös sukupuolten väliset erot oppimistuloksissa ja alueelliset erot oppimisen tuessa koettelevat peruskoulujärjestelmäämme.

Globaalisti koulutukseen osallistuminen (pääsy koulutukseen) lisääntyi kevääseen 2020 asti. Kuitenkin samaan aikaan havaittiin, että monissa maissa koulutusjärjestelmät eivät tuota tavoiteltuja oppimistuloksia (ks. Maailmanpankin raportti). Pandemiatilanne on johtanut koulujen sulkemiseen 180 maassa. Unescon arvion mukaan jopa 1,8 miljardia nuorta oli poissa koulusta. Lyhyellä tähtäimellä tällä arvioidaan olevan vaikutuksia lasten ja nuorten oppimistuloksiin, terveyteen ja hyvinvointiin ja haavoittuvimmassa asemassa olevien (usein

tytöt kehitysmaissa) koulunkäynnin keskeytymiseen kokonaan. Keskipitkällä aikavälillä vaikutuksia on laajemmin työllisyyteen, osaavan työvoiman saatavuuteen, köyhyyden lisääntymiseen ja kasvaviin epätasa-arvon haasteisiin - jopa alueellisiin levottomuuksiin. Suomella on mahdollisuus vahvistaa rooliaan globaalin oppimiskriisin ratkaisemisessa mm. edistämällä koulutusta ja osaamista kehitysyhteistyössä, koulutusviennillä sekä digitaalisilla ratkaisuilla. Pandemiatilanteesta selviäminen ja sen aikana kehitetyt ratkaisut korostavat kansainvälisten verkostojen ja tiedonvaihdon merkitystä toimialalla. Esimerkiksi PISA-tuloksissa vuonna 2018 hyvin menestyneet maat tekevät yhteistyötä ja oppivat toisiltaan jatkuvasti.

Koulutusvienti on kasvanut vuodesta 2015 merkittävästi (alan yritysten liikevaihto kasvanut 260 milj. eurosta 387 milj. euroon vuonna 2019). Vuonna 2015 Education Finland -ohjelmassa oli jäsenenä 28 suomalaista koulutusviennin toimijaa, ja vuoden 2019 lopussa yhteensä 120 yritystä. Määrä on pysynyt vuonna 2020 samana. Keväästä 2020 alkaen Education Finland -ohjelman toimintaa on suunnattu uudelleen koronan ja Koulutusviennin tiekartan julkaisun myötä. Yksi painopisteistä on hyödyntää digitaalisuutta mahdollisimman monessa, joustavuuden ja palvelujen saavutettavuuden lisäämiseksi.

Kansainvälisyyden tasa-arvon kannalta on huolestuttavaa, että nuorten liikkuvuus ennen pandemiatilannetta koulutuksen aikana on osin hieman vähentynyt. Pandemia on vähentänyt kansainvälisen liikkuvuuden mahdollisuuksia. Samalla kuitenkin kansainväliseen yhteistyöhön on tullut vahvemmin esille uusia painotuksia ja toimintamalleja, kuten digitaalisten ratkaisujen kehittäminen, virtuaaliset vaihdot ja yhteistyö, jotka myös laajentavat toimijoiden osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia. Kriisin jälkeisenä aikana kansainvälisellä opiskelija- ja nuorisoliikkuvuudella ja ulkomaan harjoittelulla nähdään EU-tasolla olevan iso rooli turvattaessa nuorison tulevaisuuden näkymiä.

Oppijoiden hyvinvointi on tärkeä tekijä oppimisen taustalla. Kouluterveyskyselyn vuonna 2019 julkaistujen tulosten mukaan lasten ja nuorten hyvinvoinnissa on ongelmia. Koulukiusaamisessa on havaittavissa positiivinen laskeva trendi mutta seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat yleisiä yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa ja erityisesti tyttöihin kohdistuvana. Lasten ja nuorten terveystottumuksissa on myönteistä kehitystä, mutta huolenaiheena ovat mm. ylipaino ja liikuntaa harrastavien nuorten määrän merkittävä väheneminen. Koulu-uupumuksessa on havaittavissa kasvua erityisesti perusopetuksen yläluokilla ja lukioissa. Pandemia-aika on vaikuttanut oppijoiden hyvinvointiin mutta vielä on liian aikaista arvioida pitempiaikaisia vaikutuksia.

Väestön koulutustaso Suomessa ei ole enää juuri noussut. Vuodesta 2008 vuoteen 2018 korkeakoulutettujen osuus on noussut vain 3 % ja on nyt 41 %. Aikuiskoulutukseen osallistuminen on Tilastokeskuksen tuoreimman tiedon mukaan vuodelta 2017 samalla tasolla kuin 1990-luvulla. Olemme kuitenkin onnistuneet vähentämään koulutuksen ja työn ulkopuolelle jäävien nuorten osuutta, ja toimet oppivelvollisuuden laajentamiseksi tullevat vielä parantamaan tilannetta.

Ikäluokkien pienentyminen ja työvoiman saatavuuden ja kohtaannon ongelmat eivät kuitenkaan helpota osaamistason nostamista ja asettavat uusia vaatimuksia koko koulutusjärjestelmälle. Tarvitsemme koulutusjärjestelmän, joka mahdollistaa joustavat opintopolut sekä nuoruudessa että työuran aikana ja yhteiskunnan, joka mahdollistaa jatkuvan oppimisen ja osaamisen hankkimisen eri tavoin — entistä enemmän myös formaalin koulutuksen ulkopuolella. Tämä edellyttää hallinnonalat ylittävää tiiviistä yhteistyötä sekä erilaisen kansainvälisen osaamisen hyödyntämistä suomalaisessa työelämässä ja laajemminkin yhteiskunnassa.

Liite 2. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoite/ toimenpide sekä mittarit	2019 toteuma	2020 to-teuma	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Vaikutustavoite 1: Yhteisöllinen kehittäminen ja johtaminen vahvistuvat					
Opetushallitus on – tukenut oppivien yhteisöjen ja yhteiskehittämisen mallien muotoutumista – uudistanut tapaansa toimia suuntaamalla työn painopistettä ohjaukseen ja tukeen sekä oppimisen johtamiseen – vahvistanut valmentavaa ja mahdollistavaa johtamista					
1.1 Osallisuus ja vaikuttamis-mahdollisuudet op-pilaitoksissa: Hyvät vaikutusmah-dollisuudet koulussa, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	12,4		13,0		14,0
Lukio 1. ja 2. vuosi	13,8		14,5		15,0
Ammatillinen koulu-tus	27,8		28,5		29,0
1.2. Kasvuympäris-tön turvallisuus: ta-voitteena vähentää koulukiusaamista. Kokemukset koulu-kiusaamisesta, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	5,5		5,2		4,9
Lukio 1. ja 2. vuosi	1,1		1,0		0,9
Ammatillinen koulu-tus	3,6		3,3		3,0
1.3 Oppivan yhteisön ja oppilaitosjohtami-sen tilannekuva	Selvityk-sen pe-rusteella laadittu tilanne-kuva				Kehitys edennyt myöntei-seen suuntaan tilannekku-vasta

Vaikutustavoite 2: Hyvinvointi paranee					
Opetushallitus on – tukenut oppimisyhteisöjen kykyä ja keinoja vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta turvallisissa oppimisympäristöissä – kehittänyt tietotuotannon sisältöä ja menetelmiä sekä lisännyt tiedon hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämisessä ja uusien toimintatapojen luomisessa – vahvistanut moniammatillisuutta, yhdessä toimimista ja yhteiskehittämistä					
2.1 Osallisuus: Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	56,6		57,2		58,0
Lukio 1. ja 2. vuosi	56,6		57,1		58,0
Ammatillinen koulutus	64,8		65,7		66,3
2.2 Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointi					
2.2.1 Koettu terveydentila keskinkertainen tai huono, %)					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	20,9		20,3		19,5
Lukio 1. ja 2. vuosi	21,2		20,5		19,7
Ammatillinen koulutus	23,2		22,5		21,7
2.2.2 Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	21,9		23,2		24,5
Lukio 1. ja 2. vuosi	13,9		14,8		15,5
Ammatillinen koulutus	15,0		16,2		17,4
2.2.3 Kouluruokailun ulkopuolelle jäämisen vähentäminen (ei kouluruokailuun osallistuneet, %)					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	36,5		33,0		30,0
Lukio 1. ja 2. vuosi	30,3		26,5		23,0

Ammatillinen koulutus	36,4		31,5		27,0
2.2.4 Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	31,4		32,0		32,5
Lukio 1. ja 2. vuosi	28,7		29,3		30,0
Ammatillinen koulutus	29,7		30,4		31,0
2.2.5 Pitää koulunkäynnistä, %					
Perusopetuksen 8.-9. -luokat	60,0		60,8		62,0
Lukio 1. ja 2. vuosi	70,8		72,5		73,0
Ammatillinen koulutus	81,5		82,3		83,0
Vaikutustavoite 3: Kansainvälisyys lisääntyy					
Opetushallitus on – vahvistanut kansainvälistä yhteistyötä, osaamista ja liikkuvuutta Erasmus+ -ohjelman ja muiden vastuullaan olevien ohjelmien, toimintojen ja verkostojen tehokkaalla toimeenpanolla – edistänyt koulutusvientiä ja rakentanut maakuvaa niin, että Suomi näyttäytyy kiinnostavana ja houkuttelevana korkean osaamisen maana – vahvistanut toimijuuttaan kansainvälisissä verkostoissa ja kansainvälistymiseen liittyvän tiedon tuottajana – lisännyt avarakatseisuuden, Agenda 2030:n sekä kotikansainvälistymisen ymmärrystä ja toteutumista yhteiskunnassa.					
3.1 Liikkuvuusohjelmiin osallistuneiden määrä	32 601	24 702	34 000*	37 000*	40 000*
Kansainvälinen opiskelija- ja oppilasliikkuvuus - yliopistot - ammattikorkeakoulut - ammatilliset oppilaitokset - lukiot	 4 465 3 428 4 426 6 604	 2 800 1 900 600 2 233	 2 800 1 900 1 000 200	 4 500 3 400 4 500 6 900	 4 725 3 570 4 725 7 300

Korkeakouluissa tai ammatillisessa koulutuksessa* tutkinnon suorittaneiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen (*1. ylempi korkeakoulututkinto, 2. alempi korkeakoulututkinto, 3. ammatillinen tutkinto; ** luvut vuonna 2017 valmistuneet ja 2018 työllistyneet)	1) 47** 2) 51 ** 3) 69**				
Uudet ulkomaiset opiskelijat, jotka ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan (vuosittain) - Ammattikorkeakoulu - Yliopisto	2 904 1 926				
Peruskoulujen ja lukioiden osallistuminen kansainväliseen opettajaliikkuvuuteen % kouluista - peruskoulut - lukiot	18,7	11,9			
3.2 Osuus EU-komission jakamasta, keskitetystä Erasmus+ -rahoituksesta (%)	3,0	3,4	3,5	4,0	4,0
3.3 Koulutusvienti					
Education Finland -ohjelmaan hyväksyttyjen ja jäsenmaksun maksaneiden yritysten ja organisaatioiden määrä	120	122	150	150	150
Asiakkaiden (jäsenyritysten) tyytyväisyys palveluiden laatuun (1-5)	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Koulutusviennin arvo Suomen taloudessa *(mittari laaditaan vuoden 2021 aikana)*					
Vaikutustavoite 4: Osaamistaso nousee					
Opetushallitus on kumppaneidensa kanssa – uudistanut koulutuksen ja osaamisen hankkimisen kehittämisprosesseja					

– joustavoittanut koulutustarjontaa ja toteuttamistapoja vastaamaan yhteiskunnan osaamistarpeisiin ja yksilöiden mahdollisuuksia kasvaa potentiaaliinsa ennakointitiedon avulla – kehittänyt strategioita ja keinoja, joilla vahvistetaan toimijoiden osaamista.					
4.1 Varhaiskasvatukseen osallistuneiden osuus 1-6 -vuotiaista (31.12.2019)	73,9	77,0	74,6	74,8	75,0
4.2 Esiopetusta saavien lasten osuus esiopetusikäisten ikäluokasta (2019), %	99,0	99,3	99,4	99,6	99,6
4.3 Keskeyttäminen 2017/2018 (tuorein), %					
Lukiokoulutus	1,6	1,6	1,2	1,1	1,0
Ammatillinen koulutus	6,7	7,8	6,3	6,1	5,9
Ammattikorkeakoulutus	6,1	6,1	5,7	5,6	5,5
Yliopistokoulutus	5,2	5,2	4,8	4,7	4,6
4.4 Läpäisy: koulutuksen suorittaneiden osuus kolmen vuoden päästä aloittamisesta (aloituslukuvuosi 2015/2016)					
Lukiokoulutus	69,5	70,5	69,8	69,9	70,0
Ammatillinen koulutus	64,1	54,6	65,0	65,5	66,0
4.5 Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute (30.6.2020)**:** Opintojen aikana muualla hankkimani osaaminen (muut opinnot, työkokemus, harrastukset, muutoin hankittu osaaminen) selvitettiin ja sen perusteella HOKSia tarvittaessa päivitettiin. (1-5)	3,8	3,9	4,0	4,1	4,2

Vaikutustavoite 5: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus lisääntyvät					
Opetushallitus on – tukenut toimijoita niin, että varhaiskasvatus ja koulutus järjestetään tasa-arvoisesti ja laadukkaasti huomioimalla yksilöiden lähtökohdat ja tarpeet, alueelliset ja kielelliset erityispiirteet sekä eriarvoisuuden vähentäminen. – kehittänyt opetushallinnon kansallisia digitaalisia palveluita ja niiden vaikuttavuutta tavoitteena kansainvälinen edelläkävijyys ja tasa-arvon turvaaminen – tukenut toimijoita päättöarvioinnin kriteerien käyttöönotossa					
5.1 Varhaiskasvatukseen osallistuminen alueittain (2019) Varhaiskasvatukseen osallistuneiden osuudet 1-6 -vuotiaista, **maakuntien osuuksien keskihajonta** (vuonna 2019 maakuntaosuuksien vaihteluväli 67,4 – 83,3 %; valtakunnan keskiarvo 77,0)	4,5	4,2	4,3	4,2	4,1
5.2 Koulutukseen siirtyminen perusasteen jälkeen alueittain					
Lukiokoulutukseen siirtyminen. Perusopetuksesta suoraan lukiokoulutukseen siirtyneiden osuudet (2018), **maakuntien keskihajonta** (vuonna 2018 maakuntien vaihteluväli oli 42,7 – 60,8 %, pl. Ahvenanmaa, valtakunnan keskiarvo 53,1, %,)	3,2	4,1	3,2	3,2	3,2
Ammatilliseen koulutukseen siirtyminen. Perusopetuksesta suoraan ammatilliseen koulutukseen siirtyneiden osuudet (2018), **maakuntien keskihajonta** (vuonna 2018 maakuntien vaihteluväli oli 33,0 – 53,1 %, pl. Ahvenanmaa, valtakunnan keskiarvo 40,8 %)	3,4	4,5	3,0	2,7	2,5
Perusopetuksen päättäneiden osuudet (2018), jotka eivät välittömästi siirty-	0,8	1,2	0,7	0,6	0,6

neet mihinkään koulutukseen, **maakuntien keskihajonta** (vuonna 2018 maakuntien vaihteluväli oli 1,6 – 5,9%, pl. Ahvenanmaa, valtakunnan keskiarvo oli 3,1 %)					
5.3 Digilaitteiden, välineiden ja oppimateriaalien käyttö opettajilla ja oppilailla yleisopetuksessa Opeka -itsearvioinnin perusteella (valtakunnallinen keskiarvo)					
Arvio yleissivistävien oppilaitosten teknologisista valmiuksista (0-4)	2,99	3,03	3,3	3,35	3,40
Arvio yleissivistävien oppilaitosten tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytöstä (0-4)	1,63	1,65	1,75	1,8	1,85
5.4 Muodollisesti kelpoisten opettajien osuus, % (2019)					
Esi- ja perusopetus	95,1		96,0		96,5
Lukiokoulutus	97,0		98,5		99,0
Ammatillinen koulutus	93,1		91,0		92,0
Vapaa sivistystyö	82,2		83,0		83,5
5.5 Tasa-arvoinen arviointi: Perusopetuksen päättötodistuksessa annettujen arvosanojen vastaavuus oppimistulosten arvioinneissa saatuihin tuloksiin	Oppimistulosten arvioinnit osoittavat eroja				Erot ovat pienentyneet oppimistulosten arviointien perusteella

Liite 3. Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Suoritteet ja julkishyödykkeet

Mittarit	2019 toteuma	2020 arvio	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Opintopolku-palvelun kävijämäärä (lkm)	12 400 000	8 500 000	9 000 000	9 200 000	9 400 000
Opintopolku-palvelussa julkaistujen koulutusten määrä (lkm)	17 848	20 000	24 000	27 000	30 000
Oma Opinto-polussa tarjolla olevat palvelut (lkm)	3	5	6	7	8
KOSKI, kansalaisten kirjautumiset (lkm)	515 786	440 000	485 000	530 000	585 000
KOSKI, kansalainen jakanut tietojaan linkillä	28 745	20 000	23 000	30 000	35 000
Asiakaspalveluratkaisussa käsiteltävät asiat (lkm)	15 800	20 000	24 000	28 000	25 000
Myynnissä olevien julkaisujen ja vähälevikkisten oppimateriaalien määrä (kpl)	417	450	500	500	500
Saatavilla olevien oppimista tukevien kustannettujen digimateriaalien määrä (kpl)	216	120	230	250	270
Maksullisten koulutusten ja tapahtumien koulutettavapäivät (kpl)	6 572	7 000	7 000	8 000	8 000

Julkaistujen opsien määrä ePerusteet -palvelussa (lkm)	625	500	620	700	750

Palvelukyky ja laatu

Mittarit	2019 toteuma	2020 arvio	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Tutkinnon tunnustaminen (päätösten käsittelyaika, kk)	3	3	2,7	2,5	2,5
Kansainvälinen ohjelmatoiminta (joka 3. vuosi; 1-100)	-	-	92	-	-
Maksullinen koulutus (1-5)	4,3	4,1	4,1	4,1	4,1
Hakijapalaute Opintopolusta (1-5)	4,0	4,1	4,2	4,3	4,3
Kuljettajakoulutuksen tarkastusten määrä (lkm) perustaso ja jatkokoulutus	20	20	20	20	20

Toiminnallinen tehokkuus

Tuottavuus

Mittarit	2019 toteuma	2020 arvio	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Valtionavustuspäätökset kpl/htv	257	250	250	250	250
Kansainvälisten toimintojen apurahapäätökset kpl/htv	41	60	60	60	60
Koulutettavapäivät/htv	597	860	860	860	860

Taloudellisuus [1)]

Mittarit	2019 toteuma	2020 arvio	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Valtionavustusprosessi 1 000 euroa/htv	78	90	80	75	75
Kansainväliset liikkuvuus- ja yhteistyöohjelmat 1 000 euroa/htv	120	100	100	95	95

1) Mittari tarkoittaa kyseiseen toimintoon käytettyjä toimintamenojen bruttoeurojen sekä toimintoon käytettyjen henkilötyövuosien suhdetta. Tietolähde: toimintolaskenta.

Kustannusvastaavuuslaskelmat

Maksullinen palvelutoiminta, liiketaloudellinen, vähälevikkinen (1 000 euroa)	2019 toteuma	2020 TAE	2021 kehys	2022 kehys	2023 kehys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 281	1 350	1 200	1 200	1 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 358	2 000	1 820	1 820	1 820
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	- 1 077	- 650	- 620	- 620	- 620
Kustannusvastaavuus, %	54	68	66	66	66
Hintatuki	620	620	620	620	620
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	- 457	99	100	100	100

Maksullinen palvelutoiminta, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)	2019 toteuma	2020 TAE	2021 kehys	2022 kehys	2023 kehys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 615	1 000	1 000	1 000	1 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 774	880	880	880	880
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	- 160	120	120	120	120
Kustannusvastaavuus, %	91	112	112	112	112

Maksullinen palvelutoiminta, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)	2019 toteuma	2020 TAE	2021 kehys	2022 kehys	2023 kehys
Maksullisen toiminnan tuotot	534	500	500	500	500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	632	900	900	900	900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	- 98	- 400	- 400	- 400	- 400
Kustannusvastaavuus, %	84	56	56	56	56

Liite 4. Voimavarojen hallinta

Konsernitavoitteet (henkiset voimavarat, toimitilat ja infrastruktuuri, muut konsernitavoitteet)

Mittari	2019 toteuma	2020 arvio	2021 tavoite	2022 tavoite	2023 tavoite
Henkilötyövuodet (toimintamenot, htv)	340	326	324	322	320
Työtyytyväisyys-indeksi (VM Baro)	3,3	3,6	3,6	3,6	3,6
Sairauspoissaolot (pv/htv)	6,8	6,0	6,0	6,0	6,0
Koulutuspäivät (työpäiviä/htv)	1	3	3	3	3
Johtaminen (VM Baron johta-juusindeksi)	3,1	3,5	3,6	3,6	3,6
Tyytyväisyys osaamiseen, op-pimiseen ja uu-distumiseen (VMBaro)**			3,6	3,6	3,6
Tyytyväisyys työnantajakuvaan ja arvoihin (VMBaro)**			3,8	3,8	3,8
Tilat (tilatehokkuus m^2/hlö)	22,1	19,5	15,5	15,5	15,5
Sopimuksista Hanselin kilpailut-tamia (%)	21	25	30	30	30
Yhdenvertai-suutta ja tasa-ar-voa koskeva mit-tari (onko laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuun-nitelmat sekä konkreettiset toi-met)	kyllä				
Kestävää kehi-tystä koskeva mittari (konkreet-tiset toimet)	ei				

Digitaalisuutta koskeva mittari (konkreettiset toimet)	ei				

*) Htv-kehitys on pitkälti riippuvainen mm. nettoutuksen piirissä olevista projekteista, niiden kestosta sekä perustoimintamenojen rahoituksesta.

**) Valtionhallinnon keskimääräinen tulos

Määrärahat erillisessä excel-taulukossa.

Liite 5. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen painopisteet

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen painopisteet vuosille 2020-2023:

- Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon tukeminen
- Jatkuvan oppimisen ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen vahvistaminen
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen mukaan lukien digitalisaation tasa-arvon lisääminen
- Osallisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen ja kiusaamisen ehkäisy oppimisyhteisöissä
- Oppimisen tuen ja yksilöllisten oppimispolkujen uudistaminen
- Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittäminen
- Arviointiosaamisen ja laadunhallinnan vahvistaminen sekä oppilaan ja opiskelijan arviointiin liittyvän osaamisen vahvistaminen
- Kielellisen ja kulttuurisen osaamisen vahvistaminen
- Kestävän elämäntavan vahvistaminen
- Johtamisosaamisen ja yhteisöllisen kehittämisen vahvistaminen